

Prof. dr. Josef Opatrný
Středisko iberoamerických studií
FF UK

Oponentský posudek práce

Iva Fričová, *Problematika indiánského obyvatelstva v regionu jižního Mexika a severní Guatemaly*, 123 str. rkp.

Diplomantka navázala volbou tématu svojí práce na tradici posledních let, kdy se mezi hájenými texty magisterského i doktorského studia oboru iberoamerikanistika objevují pravidelně výsledky studia stále přitažlivé problematiky začlenění indiánských komunit do většinové společnosti různých latinskoamerických států Mexikem počínaje a Peru konče. Fričová zvolila Mexiko, které pokládá za stát, „kde je původní obyvatelstvo považováno za problematickou složku populace“ (str. 11). Tvrdí přitom, že „specifická práva“, která mu byla dána, nejsou naplňována a zmiňuje v této souvislosti příkladný postup vlád „některých latinskoamerických států např. Ekvádoru, Bolívie či Venezuely ...“, které aktivně podporují původní indiánské obyvatelstvo a zdůrazňují jeho nepostradatelný význam pro současnou moderní společnost.“ (str. 11). Toto tvrzení ovšem působí skutečně podivně, vezmeme-li v úvahu současné počínání ekvádorské vlády v případě rezervace Yasuní, která hrála takovou roli při Correově předvolební kampani. Pokud by tedy hledala diplomantka rozdíl mezi dokumenty garantujícími práva Indiánů (a přírody) a realitou, bylo by asi lépe sledovat situaci obyvatel rezervace či její části a přírody v tomto případě.

Fričová se nicméně věnuje situaci v Chiapasu a činí tak s příkladnou snahou stávající stav v regionu nejen poznat, ale také interpretovat. Prezentuje sice svůj zájem o poznání současného postavení indiánské populace v regionu, je si však vědoma jeho historické podmíněnosti a proto uvádí svůj výklad nejen rozsáhlým exkurzem do historie oblasti, ale také zkoumáním „indiánské otázky z obecného hlediska“ (srov. 2. kap., str. 30-45). Teprve potom se zabývá Chiapasem, kde jsou zase první stránky této části práce věnovány historii od kolonie po zapatistické povstání. Poté přichází vlastní jádro textu – dvě kapitoly nazvané „Socioekonomická situace místních obyvatel (str. 68-88) a Marginalizace (str. 89-106). Fričová zde nepopisuje jen stávající realitu, hledá také „řešení problému marginalizace“. Spatřuje ji v autonomii, kde ovšem vidí velký problém ve stávajícím zákonodárství a společenských vztazích. Obávám se ovšem, že autonomie řešením není a zůstává otázkou, zda zde řešení pro celou komunitu vůbec existuje. Zkušenost totiž ukazuje, že indiánské komunity v Mexiku, a nejen v Mexiku, jakkoli autonomní, opouštějí jejich mladí členové, kteří volí začlenění do většinové společnosti a také proto nejsou komunity ekonomicky soběstačné. Jejich financování pak představuje vážnou část problému, jehož řešení hledají či na jehož řešení čekají různé složky mexické společnosti.

Diplomantka odevzdala nepochybně zajímavou práci. Velmi oceňuji její snahu vysvětlit současnou situaci indiánského obyvatelstva v Chiapasu studiem geneze stávajícího stavu, přesněji řečeno uvedením rozsáhlého historického exkurzu, v němž sleduje politiku politických elit vůči indiánským komunitám v zemi již od koloniální doby. Musím však přitom konstatovat, že autorka nakonec věnovala relativně větší pozornost hledání cesty k

marginalizaci indiánské populace z hluboké historie dodneška než analýze současné situace, která měla být primárním objektem jejího zájmu. Za jistý problém pak považuji rozhodnutí nazvat práci *Problematika indiánského obyvatelstva v regionu jižního Mexika a severní Guatemaly*, byť samozřejmě chápu důvod – příslušnost většiny indiánské populace v regionu ke skupině Maya. Ta byla ovšem objektem stejnorodé politiky jen v koloniální době, resp. také během krátké epizody existence prvního mexického císařství. Poté byla indiánská politika guatemalských (či opět krátkodobě středoamerických) vlád a vlád mexických odlišná, v některých obdobích odlišná přímo diametrálně. Na této skutečnosti nemění nic fakt pocitu sounáležitosti indiánských komunit na obou stranách hranice a ambice jejich představitelů přistupovat k řešení problémů indiánského obyvatelstva v regionu bez ohledu na hranici vytvořenou po rozpadu Itúrbidova císařství. Sama Fričová ovšem na sledování situace v Guatemale velmi racionálně resignovala, výslovně to zmiňuje i v úvodu práce (str. 11n), a věnovala se zkoumání problémů a způsobu jejich řešení pouze na mexické straně hranice. Guatemala tak zůstala pouze v názvu, jemuž tak, přísně vzato, vlastně obsah práce neodpovídá. Výhradu pak mám také k jazykové stránce textu, kde zůstaly patrně, alespoň tak doufám, neopravené tvary ze starších variant vět. Jen jako příklad uvádím vazby „... práce [se] věnuje marginalizace“ v abstraktu, na str. 11 „vzhledem k blízkosti se socialistickým modelem“ či hned na následující stránce „se v práci budu soustředit“. Práci sice samozřejmě doporučuji k obhajobě, navrhuji však hodnotit pouze jako dobrou až velmi dobrou.

V Praze, 22. ledna 2014

Prof. dr. Josef Opatrný